

Míra syndromu vyhoření v souvislosti se studovaným oborem

Akademický syndrom vyhoření má tři komponenty, stejně jako ta původní od Maslachové (Maslach et al., 2001). Aguayo et al. (2019) ho definovali jako syndrom mající tři komponenty, a to emoční vyčerpání, depersonalizaci (cynismus) a osobní výkonnost. Emoční vyčerpání popisuje pocit nedostatku energie a vyčerpání emočních zdrojů. Depersonalizace (cynismus) odkazuje na pocity odcizení od studia a cynický lhostejný přístup ke spolužákům a učitelům. Osobní výkonnost odkazuje na pocity vlastní nevýkonnosti a nedostatku kompetence v oblasti univerzitního studia.

V mé práci jsem se rozhodl testovat hypotézu, že se průměrné skóry jednotlivých dimenzí syndromu vyhoření liší napříč jednotlivými obory. Například dle Bittarovy studie (dle Aguayo et al., 2019) je prevalence vyhoření u různých univerzitních oborů následující: 34 % právo, 13 % psychologie a veřejná administrativa, 10 % obchodní studia, 9 % účetnictví, 8 % mezinárodní studia, 6 % informační technologie, 3 % turismus a 2 % v komunikačních studiích. Caballero et al. (dle Aguayo et al., 2019) pozorovali akademický syndrom vyhoření u 41.6 % studentů psychologie. Nejvíce vyhořelých studentů je u studentů medicíny (Fontana et al., 2020), jelikož jejich studium je jedno z nejtěžších, a navíc je spojené s praxemi, kde zažívají stres s pacienty.

Data¹ pocházejí z mé bakalářské práce. Studenti byli osloveni prostřednictvím sociálních sítí. Data byla sbírána od 2.12.2021 do 13.12.2021, tedy

Na základě výše zmíněných studií jsem stanovil **hypotézu**, že studenti se liší v míře cynismu, vyčerpání a osobní výkonnosti v závislosti na jimi studovaném oboru.

K měření syndromu vyhoření jsem použil dotazník Maslach Burnout Inventory – Student's Scale (MBI-SS) (Schaufeli et al., 2002). Tvoří ho celkem 15 položek, přičemž 5 tvoří škálu vyčerpanosti, 4 tvoří škálu cynismu a 6 tvoří škálu osobní výkonnosti. Studenti odpovídali na Likertově škále (0 = nikdy, 1 = několikrát za rok nebo méně, 2 = jednou za měsíc nebo méně, 3 = několikrát měsíčně, 4 = jednou týdně, 5 = několikrát týdně, 6 = každý den).

Finální výzkumný soubor tvořilo 689 vysokoškolských studentů, z nichž bylo 150 mužů (21,8 %), 531 žen (77,1 %) a 7 lidí jiného pohlaví (1 %). Průměrný věk studentů byl 22 let ($M=22,02$; $SD=2,87$). Věkový rozptyl byl od 18 do 50 let. Studenti pocházeli z 22 univerzit a vysokých škol v České republice.

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=96>

Studenti studovali mnoho oborů, jež byly rozděleny do 11 kategorií dle společných charakteristik. Kategorie oborů byly následující: Psychologie (67 studentů), Sociální práce (26 studentů), Ekonomie a management (33 studentů), Humanitní a společenské vědy (95 studentů), Jazyky a mezinárodní studia (78 studentů), Kultura a umění (21 studentů), Medicína a farmacie (55 studentů), Právo a veřejná správa (19 studentů), Přírodní vědy, zemědělství a veterinární lékařství (97 studentů), Technika a informatika (81 studentů), Učitelství a sport (82 studentů).

Pro analýzu mých dat jsem si vybral multivariační analýzu rozptylu (**MANOVA**), jelikož analyzuji několik závislých proměnných a porovnávám hodnoty jednotlivých skupin a zjišťuji, jestli se významně liší. K provedení analýzy jsem zvolil statistický program SPSS.

Závislou proměnou jsou cynismus, osobní výkonnost a vyčerpání.

Nezávislou proměnou (prediktorem) jsou studijní obory.

K tomu, abychom si byli jisti platností našich výsledků, potřebujeme splnit několik **předpokladů**.

Homogenitu kovarianční matrice (shoda rozptylů variancí a kovariancí) jsem ověřil pomocí Boxova M testu ($p = 0,453$). Předpoklad byl tedy naplněn.

Předpoklad homogenity rozptylů jsem ověřoval pomocí Levenova testu, který vyšel následovně: vyčerpání ($p > 0,05$), osobní výkonnost ($p > 0,05$) a cynismus ($p < 0,05$). Předpoklad byl tedy naplněn u vyčerpání a osobní výkonnosti, u cynismu nikoliv.

Normalitu rozdělení závislých proměnných jsem ověřoval pomocí Shapiro-Wilkova testu normality, který vyšel následovně vyčerpání ($p > 0,05$), osobní výkonnost ($p > 0,05$) a cynismus ($p < 0,05$). Předpoklad byl tedy opět naplněn u vyčerpání a osobní výkonnosti a u cynismu nikoliv.

Z výše uvedených výsledků vidíme, že předpoklady MANOVY byly naplněny kromě škály cynismu. U ní nebyl splněn předpoklad normality rozložení a homogenity rozptylů. Musíme tudíž být více opatrní při interpretaci výsledků, především pokud p hodnota bude hraniční. Na druhou stranu ale toto porušení podmínek není nijak zásadní, jelikož máme velký vzorek a také z důvodu, že když si vyjedeme P-P ploty normálního rozložení u cynismus dle jednotlivých oborů, tak vidíme, že je tak především pro to, že studenti psychologie a medicíny nedosahují očekávaných vysokých hodnot cynismu, a naopak studenti jazyků mnohem častěji.

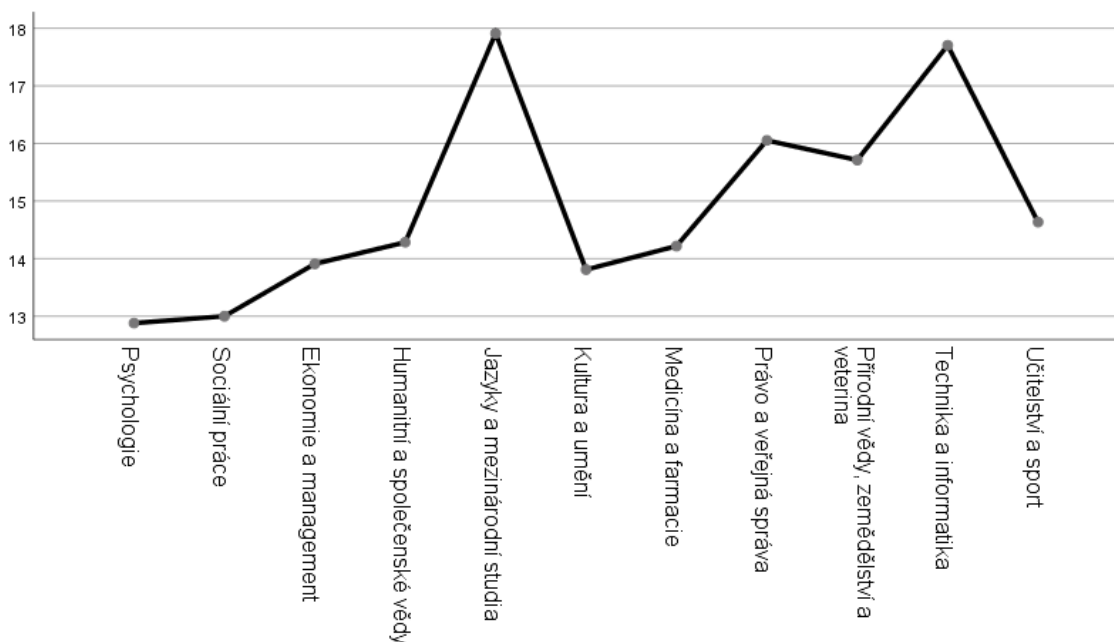
MANOVA prokázala signifikantní vliv studovaného oboru na míru cynismus, vyčerpání a osobní výkonnosti. Použil jsem Pilailovu stopu, která je robustní vůči porušení předpokladů. **Při použití Pilailovy stopy byl zjištěn signifikantní vliv studovaného oboru na cynismus, vyčerpání a osobní výkonnost ($V = 0.909$, $F(3, 641) = 2138,17$, $p < 0,000$).**

Vzhledem k tomu, že jsem u cynismus nesplnil podmínku homogenity rozptylů, použil jsem **Games-Howellovu metodu**, k provedení post hoc² analýzy, jelikož je poměrně robustní k nenaplnění tohoto předpokladu.

V rámci post analýzy jsem zjistil, že signifikantní rozdíly mezi obory nalezneme jenom u několika oborů. V rámci **vyčerpání** jsou to následující skupiny: Psychologie x Technika a informatika ($p < 0,005$), Psychologie x Jazyky a mezinárodní studia ($p < 0,005$). V rámci vyčerpání poté nebyly nalezeny žádné signifikantní rozdíly.

V níže přiloženém grafu č.1 vidíte průměrné skóry vyčerpání dle jednotlivých oborů.

Graf č.1 – Průměrné skóry vyčerpání dle jednotlivých oborů

V rámci **cynismu** jsme našli nejvíce rozdílů, a to u následujících oborů: Psychologie x Humanitní a společenské vědy ($p < 0,005$), Psychologie x Jazyky a mezinárodní studia ($p < 0,005$), Psychologie x Technika a informatika ($p < 0,005$), Sociální práce x Humanitní a společenské vědy ($p < 0,05$), Sociální práce x Jazyky a mezinárodní studia ($p < 0,05$),

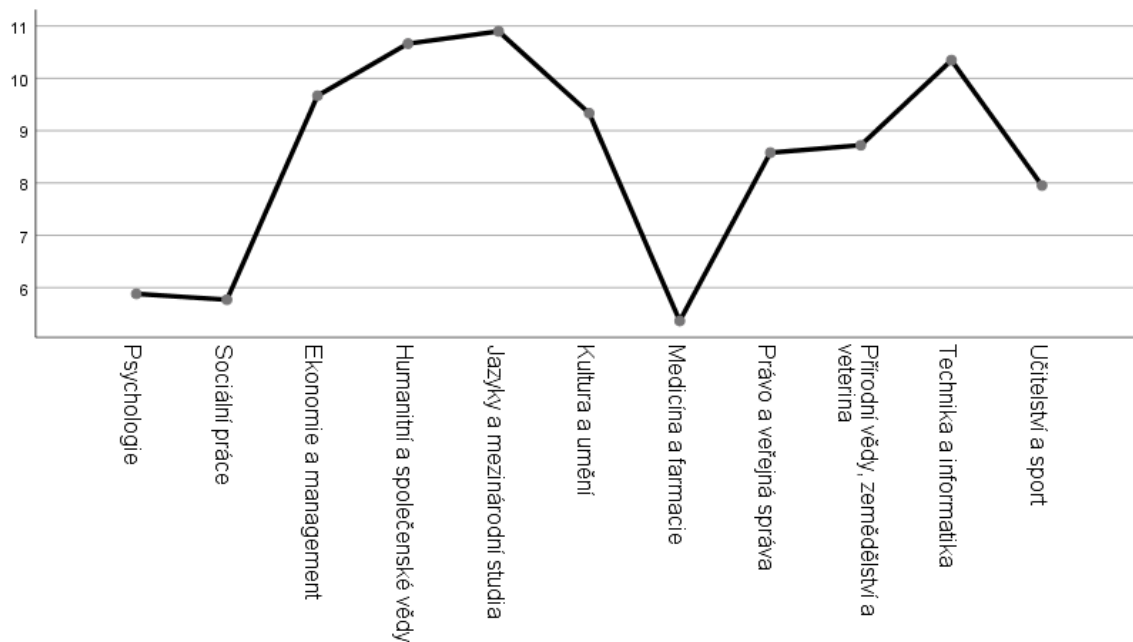
² Poznámky k post hoc analýze:

https://docs.google.com/document/d/1DUpxWCECTapL5CtmcwPb7_PvgZzjavEBtqDyab9_oTw/edit?usp=sharing

Humanitní a společenské vědy x Medicína a farmacie ($p < 0,000$), Medicína a farmacie x Humanitní a společenské vědy ($p < 0,000$), Medicína a farmacie x Jazyky a mezinárodní studia ($p < 0,000$), Medicína a farmacie x Technika a informatika ($p < 0,005$).

V níže přiloženém grafu č.2 vidíte průměrné skóry cynismu dle jednotlivých oborů.

Graf č. 2 – Průměrné skóry cynismu dle jednotlivých oborů

V rámci **osobní výkonnosti** jsme nenašli žádné signifikantní rozdíly.

Z výše uvedených analýz můžeme konstatovat, že nejmenší hodnoty cynismu a vyčerpání mají studenti psychologie a studenti medicíny a farmacie. Naopak největší vyčerpání vidíme u studentů jazyků a mezinárodních studií a studentů technických oborů. Nejvíce cyničtí jsou naopak studenti jazyků a mezinárodních studií, studenti humanitních a společenských věd a studenti techniky a informatiky. Právě mezi těmito skupinami nejvíce a nejméně cynických a vyčerpaných jsme našli signifikantní rozdíly.³

Literatura

Aguayo, R., Cañadas, G. R., Assbaa-Kaddouri, L., Cañadas-De la Fuente, G. A., RamírezBaena, L., & Ortega-Campos, E. (2019). A Risk Profile of Sociodemographic Factors

³ Interpretace zjištěných výsledků na

<https://docs.google.com/document/d/1VinlEnk7l20X8CBQRY7aMSaLrCdrNxDq9zTNjzO6MnA/edit?usp=sharing>

in the Onset of Academic Burnout Syndrome in a Sample of University Students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(5), 1-10. <https://doi.org/10.3390/ijerph16050707>

Field, A. (2017). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. Sage Edge.

Fontana, M. C. P., Generoso, I. P., Sizilio, A., & Bivanco-Lima, D. (2020). Burnout syndrome, extracurricular activities and social support among Brazilian internship medical students: a cross-sectional analysis. *BMC Medical Education*, 20(1), 1-9. <https://doi.org/10.1186/s12909-020-01998-6> -

Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). *Job burnout*. *Annual Review of Psychology*, 52, 397–422.